

c. Zprávy z muzeí

Výstavy Národního muzea v Lobkovickém paláci v Praze (leden – prosinec 1998)

Během více než 180 let existence shromáždilo Národní muzeum ve svých sbírkách nesmírně cenné předměty, mající často klíčový význam pro poznávání naší národní minulosti. Vzhledem k tomu, že jsou výstavní možnosti hlavní budovy Národního muzea omezeny, hledala se alternativní budova pro umístění expozice dokumentující české dějiny. Z různých návrhů byl vybrán Lobkovický palác na Pražském hradě.

Stálá expozice Památky národní minulosti, která je dílem rozsáhlého kolektivu autorů, je umístěna v osmnácti sálech a tvoří ji více než dva tisíce exponátů. Obsahuje unikátní doklady od počátků historického osídlení území Čech a Moravy až do poloviny 19. století.

Kromě této jedinečné expozice o české historii se v Lobkovickém paláci nacházejí také tři výstavní sály, které jsou využívány k jednorázovým výstavním projektům. V roce 1998 zde bylo uspořádáno deset výstav s různorodou tematikou. Iniciativa k jejich realizaci vyšla vesměs od Magdaleny Rychlíkové. Informace o těchto výstavách podáváme ve stručné retrospektivě.

Spí děťátko spí

5. 12. 1997 – 1. 2. 1998, prodlouženo do 5. 4. 1998, velký sál.

Velmi úspěšná vánoční výstava, kterou autorsky připravila Hana Bretová ve spolupráci s Helenou Mevaldovou a výtvarníkem Jiřím Řehákem, proběhla

v Lobkovickém paláci na přelomu roku 1997 a 1998. Představila soubor reálií charakterizujících málo známé momenty spojené s narozením dítěte a prvními měsíci jeho života. Výstavu připravilo ze svých bohatých sbírek národopisné oddělení Národního muzea a umožnilo tím veřejnosti shlédnout ojedinělé exponáty z doby od konce 17. do počátku 20. století. Zastavme se nyní u některých z nich.

Narození dítěte bylo dokumentováno předměty potřebnými po porodu (bedněná vanička na koupání, první nesváteční oblečení pro právě narozené dítě), připomenuty byly zvyky spojené s příchodem dítěte na svět i funkce porodní báby.

Místem dnes již téměř zapomenutým je „kout“, prostor s postelí a kolébkou pro dítě, zakrytou koutními plachtami, kde mohla být matka s dítětem po porodu v izolaci. V „koutních hrncích“ pak byla matce do „kouta“ přinášena polévka. Kolébky byly většinou zdobeny malbou či vyřezáváním.

Neopomenutelným momentem příchodu dítěte na svět byl křest. Výstava v této souvislosti představila dosud zřídka vystavované sbírky obřadních textilií – např. krásně zdobené křestní čepečky, často děděné po několika generacích, křestní stuhy, do kterých byl vložen kmotrovský dar. Křestní pleny na překrytí dítěte cestou do kostela byly později nahrazeny svátečními šátky. Křestní vínky (pokládaly se při křtu dítěti na čelo) a křestní roušky se dochovaly jen v několika exemplářích.

Funkci kmotrů při křtu dokumentovaly kmotrovské listy, křestní mince, medaile a křestní schránky. Na perníkových formách s motivy miminek jsou dobře znatelné různé způsoby zavijení dítěte do peřinky. Nechybí ani povijany, povlaky na peřinky (nejstarší je datován r. 1695)